

Vroeger had je ontzag voor Bouwtoezicht!

Op weg naar zijn werkkamer bij de TU Delft wijst Prof. ir. Rob Nijse, hoogleraar Civiele Techniek, naar het lab waarop hij uitkijkt en geeft hij een toelichting op de verschillende proeven die er worden uitgevoerd. Een van de proefopstellingen is een triltafel waarop een woning wordt onderworpen aan een 'Groningse' aardbeving. "We zouden hier eens wat vaker moeten testen of zo'n computerberekening van een boutverbinding of een betonconstructie ook klopt, voordat we het in de praktijk toepassen". Een kenmerkend begin van een gesprek met een bevlogen constructeur en docent met 40 jaar werkervaring. Een gesprek over kwaliteit in de bouw, de rol van bouwtoezicht, kwaliteitsborging en de rol van de wetenschap hierbij.

Tekst Hajé van Egmond

Nijse is er duidelijk over: toezicht op de bouw is een overheidstaak. En waar de gemeente die taak jaren goed heeft ingevuld, is daar sinds de jaren 90 langzaam maar zeker de klad in gekomen. De gevolgen zijn volgens Nijse duidelijk zichtbaar. Kijk maar de calamiteiten in het verleden, maar kijk ook naar hoe de bouw nu is georganiseerd: "soms lijken het wel cowboys". Nijse constateert dat bij bouwfouten het erop lijkt dat iedereen de dans kan ontsnappen waardoor uiteindelijk de opdrachtgever met de schade blijft zitten. "En al snel kijken we dan naar de overheid, terwijl die zo langzamerhand de middelen en de kennis niet meer heeft om bij grotere, complexe bouwwerken op een goede manier toezicht uit te voeren. Het bouwtoezicht mist tanden!"

Naar Duits voorbeeld

In principe is Nijse voorstander voor het terugbrengen van het 'oude' bouwtoezicht. De politieke haalbaarheid daarvan acht hij echter gering. Als mogelijk alternatief wijst hij naar Duitsland: "Mijn ervaringen met het Duitse stelsel (Expo 2000, Hannover, red.) zijn zeer positief. Niet alleen vanwege de prüfungsingenieur die een opdrachtgever verplicht moet inhuren, maar ook vanwege een strikter toezicht op materialen en bouw delen die op de bouw gebruikt mogen worden." En daar komt ook weer de link met het lab voor de werkkamer om de hoek kijken. "Duitse universiteiten

Prof. ir. Rob Nijse "Ook in Nederland is er bij het bedrijfsleven voldoende kennis en kunde aanwezig om goed toezicht te kunnen voeren."

Er gaat hartstikke veel mis in de bouw...

Met die titel luidde Nijssse op 9 mei 2018 in NRC opnieuw de noodklok over het bouwtoezicht in Nederland. In zijn 40-jarige carrière als constructeur deed hij dat al vaker, onder meer via zijn columns in het vakblad Cement in de periode 2001-2004. Ruim tien jaar later is Nijssse – inmiddels hoogleraar – opnieuw gevraagd om columns te schrijven voor Cement. De gebundelde columns *Verbeelding & Werkelijkheid* (Aeneas Media, 2018) schetsen eenzelfde beeld als Nijssse ook in dit interview aangeeft. Het lezen waard.

en onderzoeksinstituten hebben een grote rol als het gaat om fundamenteel onderzoek naar de kwaliteit van de bouw. En dat missen we in Nederland. De discussie over breedplaatvloeren was wellicht niet ontstaan als er tijd en geld gestoken was in onderzoek naar de effecten van andere keuzen, zoals zelfverdichtend

structuur hoofdconstructeur willen zijn, anders zou je de opdracht eigenlijk niet moeten aannemen.” Dat geldt eigenlijk voor alle partijen in de bouw. De rol van toeleveranciers en adviseurs moet volgens hem groter worden: “Maar dan wel in combinatie met een aansprakelijkheid die bij zo’n grotere rol past. Ben

en waarborginstellingen. Van belang is dat deze partijen prikkels organiseren die de onafhankelijkheid ondersteunen. Als tweede noemt de professor de onderlinge spelregels: “Deze moeten volstrekt helder zijn: onder welke voorwaarden kan de private toezichthouder een beroep doen op de gemeente en hoe ziet hun onderlinge taakverdeling er uit?” Ten slotte zal ook de aansprakelijkheid van zowel de aannemer als de private toezichthouder strikter geregeld moeten worden om tot een sluitend stelsel te komen.

Nijssse vat het door hem beschreven stelsel samen als een PDCA-cyclus: “Als we zorgen dat de overheid als opsteller van de voorschriften ook voorziet in onderzoek en terugkoppeling als er iets misgaat dan leren we ook echt van fouten en is de cirkel rond. Het toezicht kan dan prima aan de markt worden overgelaten zolang er heldere spelregels zijn en de overheid daar toezicht op houdt. Uiteindelijk moet dat leiden tot een stelsel dat bijdraagt aan een betere kwaliteit in de bouw. Met zelflerend vermogen, onafhankelijk toezicht en een overheid met tanden die ingrijpt indien nodig.”

Nog een laatste college bij het naar buiten gaan...

Op weg naar buiten valt een forse barst in de werktafel van Nijssse op. “Daar is een schilderijlijst met de punt omlaag op gevallen. Het mooie is dat je precies kan zien hoe de krachten zich verdeeld hebben aan het scheurenpatroon dat is ontstaan.” Een praktijkles die laat zien dat ook van kleine ongelukken veel geleerd kan worden.

Informatie over de auteur
Hajé van Egmond, Geregeld BV

“Het bouwtoezicht mist tanden!”

beton. En dat zou de cirkel rondmaken: de overheid stelt eisen aan gebouwen via de bouwvoorschriften, aan het toezicht via de Prüfungsingenieur en aan materiaal via Genehmigung (toelating).” Ook wijst Nijssse erop dat de prüfungsingenieur verantwoordelijk en dus aansprakelijk is voor zijn werk.

Rolopvatting van adviseurs en leveranciers

In al zijn jaren als constructeur heeft Nijssse zich altijd verzet tegen ‘halve opdrachten’ en andere vergelijkbare manieren om de kosten van een project te drukken. “Je moet als con-

je verantwoordelijk voor een deel van de bouw, dan moet je daar ook aansprakelijk voor durven te zijn. En soms betekent dat inderdaad dat je ook naar het werk van derden moet kijken. Misschien moeten we – net als in België – hoofdelijke aansprakelijkheid invoeren. Dat gaat vast helpen om de kwaliteit te verbeteren!”

Hoe nu verder in Nederland?

Wat moet er veranderen in Nederland om de bouw en het toezicht weer op orde te krijgen? Het Duitse stelsel dan maar in Nederland invoeren? “Ook in Nederland is er bij het bedrijfsleven voldoende kennis en kunde aanwezig om goed toezicht te kunnen voeren. De markt kan die taak prima oppakken, maar dan wel onder strikt toezicht van de overheid”, stelt Nijssse. Onafhankelijk privaat toezicht dus, waarbij de overheid nadrukkelijk de vinger aan de pols houdt. “Dat hoeft niet perse door een gemeentelijk bouw- en woningtoezicht te worden gedaan, maar de daar aanwezige kennis kan daarbij wel prima worden ingezet.” Hij wijst op de kennis van lokale omstandigheden, zoals bodemgesteldheid, die bij gemeenten aanwezig is. En is er bij een gemeente te weinig kennis aanwezig, dan is regionale samenwerking een goede oplossing. Het private toezicht moet wel aan enkele strikte eisen voldoen stelt Nijssse: “Ten eerste moet het de opdrachtgever zijn die de private toezichthouder inhuurt en betaalt. De onafhankelijkheid kan zo maximaal worden geborgd.” Hij ziet hier ook nog wel een rol voor verzekeraars

Het Nederlands paviljoen op de Wereldtentoonstelling Expo 2000 in het Duitse Hannover.